

С позицій міждисциплінарного підходу преступное поведение рассматривается через психическую зависимость, обусловленную отражением и восприятием какой-либо ситуации в социуме как проблемной. Психическая зависимость контекстуально есть результатом, который детерминирован особыми качествами индивида с одной стороны и влиянием жизненного континуума с другой.

Ключевые слова: *зависимость, преступное поведение, человек, общественные отношения, потребность, психика.*

From a perspective of interdisciplinary approach criminal behaviour is reviewed through the psychical addiction which is stipulated by the reflectivity and perception of any situation in society as a problem one. Contextually psychical addiction is a result which is determined by specific characteristics of individual on the one hand and the influence of life continuum on the other hand.

Keywords: *addiction, criminal behaviour, individual, need, psyche, social relations.*

УДК 159.923.2

Яна Сергіївна ПОСОХОВА,

аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ

ПРОФЕСІЙНА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

В статті розглянуті теоретичні аспекти проблеми професійного самоздійснення. Відзначена необхідність вивчення психологічного змісту цього феномена. Обговорюється питання вивчення професійного самоздійснення у майбутніх правоохоронців, зокрема співробітників патрульної поліції України. Наведено результати емпіричного дослідження, а також визначено перспективи подальшого практичного застосування отриманих результатів.

Ключові слова: *патрульна поліція, професійне самоздійснення, правоохоронці.*

2 липня 2015 року Верховна Рада України прийняла закон України № 580-VIII «Про Національну поліцію» [2]. Прийняття даного законодавчого документу свідчить про початок нового етапу розвитку правоохоронної системи України. Таким чином загострилася проблема комплексного, системного реформування всієї системи правоохоронних органів, яка б цілком відповідала міжнародним стандартам. Одним із пріоритетних напрямів державної політики у правоохоронній сфері є забезпечення прав і свобод людини та громадянина, створення необхідних гарантій для їх реалізації та вироблення дієвого механізму їх захисту у разі порушення. Від авторитету, який мають правоохоронні органи, в значній мірі залежить і авторитет держави в цілому. Тому, необхідно зазначити, що прагнення до європейських стандартів актуалізують питання високого професіоналізму і компетентності майбутніх поліцейських.

З огляду на те, що поліція відіграє провідну роль у загальнодержавній системі питаннями реалізації міжнародних стандартів поліції в правозахисну діяльність України, у своїх працях досліджували: А. Т. Комзюк, С. Д. Гусарев, К. В. Балабанов, М. П. Орзіх, Ю. М. Грошевий, О. М. Джу́жа, О. А. Мартиненко, В. І. Олефір, Ю. І. Римаренко, О. В. Негодченко та ін. Слід також зазначити роботи відомих правознавців України: В. Б. Авер'янова, О. М. Бандурки, М. Ф. Головатого, В. Л. Грохольського, В. В. Коваленка, О. І. Остапенка, Н. А. Пелиха, Т. О. Процента, П. М. Рабіновича, О. Ф. Скакун, В. О. Шамрая та ін.

У зв'язку із проведенням правоохоронної реформи в Україні відбуваються значні зміни у системі МВС України, які вимагають появи нового типу працівника органів

поліції, етика поведінки якого повинна відповідати європейським стандартам. Професор О. М. Кокун, досліджуючи потенціал особистості як по відношенню до навколишньої дійсності, так і до особистості самої, вперше говорить про феномен професійного самоздійснення, близькими за значенням термінами: самореалізація, самоактуалізація, саморозвиток.

У психологічній літературі проблемою самоздійснення займалися такі вчені, як А. Маслоу, К. Роджерс, К. Абульханова-Славська, О. М. Кокун, Ф. Перлз, К. Гольдштейн, В. Логінова, Т. Ларіна, С. Максименко, Е. Shostrom та інші.

Тому, важливими є якості людини, які спонукають її до постійного інноваційного пошуку, творчості та самореалізації у професії, що обумовлює професійне самоздійснення особистості. Професійне самоздійснення – багатогранний і складний феномен, який передбачає поетапний рух професійного зростання, невід’ємний від самої особистості, її внутрішнього потенціалу, результат реалізації людиною власних потреб і можливостей протягом усього професійного життя.

Дослідниця І. Д. Єгоричева, розглядаючи проблему самоздійснення особистості, наголошує, що життєве самоздійснення, спирається, насамперед, на особистісні характеристики людини, такі як: самовизначення, самовираження, самоідентифікація та інше. Автор стверджує, що в якості головного показника самореалізації позначені дієвість і значимість результатів самоздійснення в діяльності [3].

Галажинський Е. В. у своїй монографії «Детермінація і спрямованість самореалізації особистості» акцентує увагу на тому, що для реалізації свого потенціалу і можливостей, людина сама активно підбирає такі умови, де сама можливість самореалізації є фактом самоздійснення людини. Можливість вибору означає прийняття на себе відповідальності за власний вибір і розвиток перед собою та іншими людьми [1].

В нашому дослідженні брали участь слухачі курсів первинної професійної підготовки патрульної поліції України, у кількості 270 осіб. Для дослідження особливостей професійного самоздійснення майбутніх патрульних поліцейських нами був використаний «Опитувальник професійного самоздійснення» О. М. Кокун, призначений для визначення загального рівня професійного самоствердження спеціаліста, а також рівня вираженості окремих його складових.

Дослідник О. М. Кокун трактує термін «професійне самоздійснення» як одну з найважливіших форм життєвого самоздійснення, яка характеризується високим рівнем розкриття особистісного потенціалу фахівця в обраній професії, розвитком його здібностей, взаємопоєднання з професією, постійною потребою його професійної кваліфікації, широким використанням його професійного досвіду. Професійне самоздійснення може відбуватися на 2 рівнях: внутрішньо професійному (вказує на самовдосконалення людини у фізичному, інтелектуальному, моральному та духовному аспектах) і зовні професійному (самовираження людини в різних сферах життя, професії, спорті, навчанні, мистецтві та інше). Також ним був встановлений загальний рівень професійного самоздійснення [4].

Тому актуальним є дослідження ступеню професійного самоздійснення патрульного поліцейського в процесі діяльності. Результати дослідження особливостей професійного самоздійснення майбутніх патрульних поліцейських наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

**Середні значення та стандартні відхилення складових професійного
самоздійснення майбутніх патрульних (N = 270)**

№	Показники	M	SD
1.	Загальний рівень професійного самоздійснення фахівця	87,7	1,73
2.	Рівень внутрішньо-професійного самоздійснення	46,05	2,87
3.	Рівень зовнішньо-професійного самоздійснення	41,55	1,61
4.	Потреба у професійному вдосконаленню	9,15	1,73
5.	Наявність проєкту власного професійного розвитку	9,18	1,82
6.	Переважаюче задоволення власними професійними досягненнями	8,7	1,99
7.	Постійний вибір нових професійних цілей	9,9	1,59
8.	Формування власного «життєво – професійного простору»	9,12	1,67
9.	Досягнення поставлених професійних цілей	8,5	1,26
10.	Визнання досягнень фахівця професійним співтовариством	8,3	1,52
11.	Використання професійного досвіду та здобутків іншими фахівцями	7,8	2,09
12.	Розкриття особистісного потенціалу і здібностей у професії	9,15	1,31
13.	Вияв високого рівня творчості у професійній діяльності	7,8	1,9

Загальний рівень професійного самоздійснення слухачів курсів первинної професійної підготовки співробітників патрульної поліції складає 87,6 бала, з урахуванням довірчих інтервалів свідчить про те, що даний показник може бути віднесений до рівня, який автором методики визначається, як рівень – «вище середнього». Це говорить про те, що у майбутніх поліцейських виражена потреба у постійному професійному вдосконаленні та проєкту власного професійного розвитку. Для більшості досліджуваних характерні середній і вище середнього рівень загального професійного самоздійснення, що вказує на досить високий рівень професійного самоздійснення даної вибірки.

Коkun O. M. виділив основні змістовні характеристики професійного самоздійснення:

- наявність у фахівця вираженої потреби у постійному професійному вдосконаленні та проєкту власного професійного розвитку;
- високий рівень розкриття особистісного потенціалу та здібностей фахівця у певній професії,
- досягнення фахівцем поставлених професійних цілей, переважаюча задоволеність власними
- визнання досягнень фахівця професійним співтовариством, широке використання його професійного досвіду та здобутків;
- безупинність – постійна постановка та досягнення нових професійних цілей;
- високий рівень творчості при здійсненні професійної діяльності;
- формування власного «життєво-професійного простору».

Коkun О. М. зауважує: «Самоздійснення (у тому числі і професійне) можна розуміти і як мету, і як перспективу, і як процес, і як потребу, і як результат» [5, с. 24].

Оскільки, професійне самоздійснення – одна із найважливіших форм життєвого самоздійснення, тому високий рівень розкриття особистісного потенціалу у обраній професії слухачами, присутнє бажання розвивати здібності, взаємопослєдуючи їх з професією, говорить про наявність даного психологічного феномену серед досліджуваної вибірки.

Високі показники за шкалою «Постійний вибір нових професійних цілей» свідчать про досягнення слухачами поставлених професійних цілей, спостерігається переважача задоволеність власними професійними досягненнями.

Кількість поліцейських з вираженими «внутрішньо – професійними факторами самоздійснення домінують над «зовнішньо – професійними». Це свідчить про те, що самореалізація у слухачів більш спрямована на вдосконалення внутрішнього розвитку, ніж професійного. Тобто спостерігається задоволення власних професійних досягнень, хоча низькі показники за шкалою «Використання професійного досвіду та здобутків іншими фахівцями» говорить про неготовність майбутніх поліцейський переймати досвід більш досвідчених співробітників.

Тобто, за результатами дослідження виявилось, що у більшості поліцейських виявлена висока внутрішня мотивація. Переважна більшість слухачів патрульної поліції професійно самоєфективні, творчо мислять, мають достатню кількість ознак професійного самоздійснення. Професійне самовдосконалення у патрульних, спрямоване на підвищення професійної компетентності та на розвиток професійно важливих якостей.

Отже, можна стверджувати, що, відповідно до змістовної інтерпретації шкал опитувальника, така ознака внутрішньопрофесійного самоздійснення як формування власного «життєво-професійного простору» фахівця зумовлюється спрямованістю на самоактуалізацію та вираженою творчою спрямованістю його особистості. Наявність проекту власного професійного розвитку – зумовлюється як здатністю поліцейського цінувати свої достоїнства, позитивні властивості характеру, так і його позитивним ставленням до природи людини. Потреба у професійному вдосконаленні та постійна постановка нових професійних цілей – здатністю до цілісного сприйняття світу і людей. Постійна постановка нових професійних цілей також залежить від високого рівня творчої спрямованості особистості фахівця. Згідно отриманих результатів, в якості істотної передумови професійного самоздійснення патрульного поліцейського можна розглядати наявність в нього високого рівня професійної самоєфективності, внутрішньої та зовнішньої позитивної професійної мотивації.

Дане дослідження професійного самоздійснення, було спрямоване на виявлення психологічних властивостей поліцейського, які в сукупності відображають сутність професійного самоствердження у психофізіологічному вимірі. Однак, надане дослідження є лише одним з альтернативних варіантів вивчення цього складного феномена і надалі потребує більш ретельного розгляду. Перспективи подальших досліджень полягають у розробці системи психологічних заходів спрямованих на сприяння професійному самоздійсненню поліцейського.

Список використаних джерел

1. Галажинский Э. В. Системная детерминация самореализации личности : автореф. дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.01 / Галажинский Эдуард Владимирович. – Барнаул, 2002. – 44 с.
2. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // Офіційний вісник України. – 2015. – № 63. – Ст. 2075.
3. Егорычева И. Д. Самореализация как деятельность (к постановке проблемы) / И. Д. Егорычева // Мир психологии. – 2005. – № 3. – С. 11–31.

4. Кокун О. М. Опитувальник професійного самоздійснення / О. М. Кокун // Практична психологія та соціальна робота. – 2014. – № 7. – С. 35–39.

5. Кокун О. М. Професійне самоздійснення особистості: зміст феномену та можливості його дослідження / О. М. Кокун // Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 24–25 квіт. 2014 р.) / М-во освіти і науки України, Хмельниц. нац. ун-т, Каф. прат. психології та педагогіки. – Хмельницький, 2014. – С. 23–25.

Одержано 22.02.2016

В статье рассмотрены теоретические аспекты проблемы профессионального самоосуществления. Отмечена необходимость изучения психологического содержания данного феномена. Обсуждается вопрос изучения профессионального самоосуществления в будущих правоохранителей, в частности сотрудников патрульной полиции Украины. Приведены результаты эмпирического исследования, а также определены перспективы дальнейшего практического применения полученных результатов.

Ключевые слова: *патрульная полиция, профессиональное самоосуществление, правоохранители.*

The article deals with the theoretical aspects of the problem of professional self-realization. The necessity of studying the psychological content of the phenomenon is noted. Discussed the question the study of professional self-realization of the future officers of law enforcement, in particular, employees of patrol police of Ukraine. There were presented the results of empirical study and identified the prospects for further practical application of the results.

Keywords: *patrol police, professional fulfillment, policeman.*

УДК 159.9

Світлана Миколаївна ПОТАПОВА,

старший лаборант кафедри інформаційної безпеки,
аспірант кафедри соціології та психології факультету № 6 (права та масових комунікацій)
Харківського національного університету внутрішніх справ

САМОРЕГУЛЯЦІЯ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Професійна діяльність працівника ОВС потребує як здатності утримувати свою працездатність на високому рівні (витривалості), так і швидкості реагування. Саме це визначає необхідність застосування прийомів саморегуляції психічних станів, що порушують надійність діяльності.

Ключові слова: *надійність професійної діяльності, саморегуляція, психічний стан.*

Аналіз сучасної дійсності свідчить про те, що проблема активізації внутрішніх резервів людини, зокрема, її потенційних особистісно-психологічних можливостей є актуальною. До цієї проблеми відноситься проблема саморегуляції особистості працівника ОВС, його психічних станів, поведінки та професійної діяльності, в зв'язку з необхідністю забезпечення якісної професійної діяльності фахівців, які працюють в умовах різного рівня складності і напруженості.

В основу дослідження покладено наступне припущення: формування адекватної системи саморегуляції та її дієвості можливе за умови усвідомлення структурних складових системи саморегуляції та їх тренуванню.

Особистість працівника правоохоронного підрозділу має винятково велике значення для професійної діяльності, адже саме його індивідуально-психологічні властивості визначатимуть, як будуть вирішені ті задачі, що поставатимуть перед ним,